

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
lov@ft.dk
Morten.Messerschmidt@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 12. januar 2023 (KIU alm. del – spørgsmål 1) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – til brug for KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – oversende Kirkeministeriets retlige vurdering om lovligheden af at afskaffe en række udvalgte helligdage og andet relevant materiale vedrørende udvælgelsen af Store Bededag til eventuel afskaffelse?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266603

Dette akt nr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 31. januar 2023

Svar:

Jeg vedlægger til orientering for udvalget ”Notat om afskaffelse af store bededag som helligdag” – bilag 1.

Samtidig fremsender jeg følgende materiale som har indgået i ministeriets beslutningsgrundlag:

- Bilag 2. Biskoppernes udtalelse af 3. januar 2023.
- Bilag 3. Biskoppernes udtalelse af 10. januar 2023.
- Bilag 4. Biskoppernes udtalelse af 13. januar 2023.
- Bilag 5. Fællesudtalelse fra biskopper, stiftsråd, Præsteforeningen, Provsteforeningen, Landsforeningen af Menighedsråd m.fl. af 18. januar 2023.
- Bilag 6. Biskoppernes høringsvar af 18. januar 2023 til Beskæftigelsesministeriets forslag til lov om konsekvenser ved afskaffelse af store bededag som helligdag
- Bilag 7. Kirkeministeriets brev af 24. januar 2023 til Københavns biskop vedr. afskaffelse af store bededag som helligdag.
- Bilag 8. Kirkeministeriets brev af 24. januar 2023 til biskopperne vedr. Alterbogen.
- Bilag 9. Biskoppen over Københavns Stifts svar til kirkeministeren af 27. januar 2023 vedr. afskaffelse af store bededag.

Louise Schack Elholm

/ Kasper Hyllested

Kirkeministeriet
Justitsministeriet

Notat om afskaffelse af store bededag som helligdag

31. januar 2023

Til brug for besvarelsen af samrådspørgsmål A og spørgsmål 1-5 af 12. januar 2023 fra Folketingets Kirkeudvalg (Alm. del) er udarbejdet følgende notat om afskaffelse af store bededag som helligdag.

1. Grundlovens § 4 har følgende ordlyd:

”§ 4. Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.”

Bestemmelsen, der har indgået uændret i grundloven siden 1849, består af to led. Første led angiver, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, og andet led pålægger staten at understøtte folkekirken.

Der henvises vedrørende Justitsministeriets vurdering af en mulig afskaffelse eller flytning af en eller flere helligdage til besvarelsen af 11. juli 2012 af spørgsmål nr. 837 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

Af besvarelsen fremgår følgende:

”Som nævnt fremgår det af grundlovens § 4, 1. led, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke. Det indebærer, at lovgivningsmagten skal respektere den evangelisk-lutherske lære, således at der blandt andet ikke lovgives eller administreres i modstrid hermed, jf. bl.a. Hans Gammeltoft-Hansen, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, red. af Henrik Zahle, 2. udgave (2006), side 137.

Efter Justitsministeriets opfattelse må det antages, at en eller flere af folkekirkens helligdage kan afskaffes eller flyttes, hvis en sådan afskaffelse eller flytning ikke strider mod den evangelisk-lutherske lære. Det tilkommer ikke Justitsministeriet at vurdere, om en afskaffelse eller flytning af en eller flere helligdage strider mod den evangelisk-lutherske lære. En sådan vurdering henhører under Ministeriet for Ligestilling og Kirke.”

[...]

”Som det fremgår af det ovenfor anførte, har grundlovens § 4, 2. led, gennem tiden givet anledning til nogen tvivl, men den gængse opfattelse i statsretlig og kirkeretlig litteratur er dog, at udtrykket ”understøttelse” skal forstås i vid forstand, dvs. som en forpligtelse for staten til at yde både økonomisk og moralsk støtte. Bestemmelsen er også blevet forstået sådan i praksis.

Efter Justitsministeriets opfattelse må bestemmelsen i grundlovens § 4, 2. led, antages at indebære en forpligtelse for staten til at yde en vis ikke-økonomisk støtte til folkekirken. Efter Justitsministeriets opfattelse må det samtidig antages, at understøttelsens art og omfang er overladt til lovgiver.

Det er derfor Justitsministeriets opfattelse, at en mulig afskaffelse eller flytning af en eller flere helligdage ikke i sig selv kan rejse spørgsmål i forhold til grundlovens § 4, 2. led. Det er i den forbindelse Justitsministeriets opfattelse, at en ordning, der ikke som sådan indebærer en afskaffelse eller flytning af helligdage, men f.eks. at en eller flere af folkekirkens helligdage medregnes i den almindelige

arbejdstid, heller ikke kan antages at rejse spørgsmål i forhold til grundlovens § 4, 2. led.”

Det bemærkes, at regeringens forslag går ud på, at store bededag afskaffes som helligdag, hvorimod der ikke lægges op til en ordning, hvor helligdagen bevares, samtidig med at dagen medregnes i arbejdstiden.

2. Til brug for kirkeministerens overvejelser om forholdet mellem en afskaffelse af store bededag som helligdag og grundloven, har kirkeministeren ved brev af 24. januar 2023 anmodet Københavns biskop, der traditionelt er kirkeministerens teologiske rådgiver, om biskoppens vurdering af, om en afskaffelse af store bededag som helligdag den 4. fredag efter påske isoleret set vil være i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Kirkeministeriet har i den forbindelse anført, at folkekirkens bekendelsesgrundlag i dansk sammenhæng er fastlagt i Danske Lov 2-1-1 og består af ”Den hellige Bibelske Skrift, det Apostoliske, Nicæniske og Athanasii Symbol, den uforandrede Aar 1530 overgivne Augsburgske Bekendelse samt Luthers lille Katekismus.”

Kirkeministeriet har endvidere anført, at disse bekendelsesskrifter ikke regulerer, hvilke helligdage en evangelisk-luthersk kirke skal have, og at store bededag, der først er indført senere, ikke omtales i bekendelsesgrundlaget.

Kirkeministeriet har desuden anført, at ministeriets foreløbige vurdering på den baggrund er, at en afskaffelse eller flytning af store bededag som helligdag ikke er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Kirkeministeriet har endelig anført, at denne vurdering finder støtte i det forhold, at store bededag kun kendes i Danmark, hvor dagen blev indført som helligdag ved kgl. forordning i 1686. Med samme kgl. forordning blev dagen indført i Norge og på Island. På Island blev dagen afskaffet som helligdag i 1893, mens man i Norge har ændret dagens placering flere gange – senest i 1950 – så dagen nu er placeret sidste søndag i oktober. Kirkeministeriet har ikke kendskab til, at bededag findes som helligdag i andre evangelisk-lutherske kirker på verdensplan.

3. Københavns biskop har ved brev af 27. januar 2023 til kirkeministeren fremsendt sin vurdering af, om en afskaffelse af store bededag (Bededag) som helligdag den 4. fredag efter påske isoleret set vil være i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Københavns biskop anfører bl.a. følgende:

”Læren om de to regimenter, det verdslige og det gejstlige, er central i evangelisk-luthersk tænkning, og derfor konstateres det med forundring, at ministeren ved anvendelsen af den kongelige resolution griber ind i folkekirkens indre anliggender, idet afskaffelsen af en helligdag også er et indgreb i Ritual- og Alterbogen. Dette indgreb er i uoverensstemmelse med den evangelisk-luthersk lære, som det udtrykkes i Den Augsburgske Bekendelses artikel 28.

Siden grundlovens indførelse i 1849 har der været udvist forståelse for, at Regering og Folketing har hørt folkekirkens parter, når der blev lovgivet om

folkekirkens ydre anliggender og ved kongelig resolution fastsat regler for de indre anliggender.

[...]

Man kan [...] ikke hævde, at bededagen er nødvendig for kirken, og at en kirke uden en bededag ikke kan betragtes som evangelisk-luthersk.

[...]

Jeg er ikke i tvivl om, at processen omkring indgrebet i Ritual- og Alterbog ikke er i overensstemmelse med hverken evangelisk-luthersk lære, eller med den danske tradition siden grundlovens indførelse i Danmark mht. lovgivning på det kirkelige område.

Der er heller ingen tvivl om, at naturligvis kan man være en evangelisk-luthersk kirke uden at have de samme riter og ceremonier som andre kirker af samme konfessionelle familie, har.”

Københavns biskops svar må forstås således, at det ikke er i strid med den evangelisk-lutherske lære, at store bededag ikke længere måtte udgøre en helligdag i Danmark. Selve afskaffelsen af helligdagen rejser derfor ikke spørgsmål i relation til grundlovens § 4.

Samtidig må biskoppens brev dog mest nærliggende forstås således, at det er biskoppens opfattelse, at den procedure, som hidtil er fulgt og foreslås fulgt, er i strid med dels evangelisk-luthersk lære, herunder særligt den lutherske toregimentelære som den udtrykkes i Den Augsburgske Bekendelses artikel 28, dels den danske tradition siden grundlovens indførelse, fordi der gribes ind i folkekirkens indre anliggender, uden at folkekirken inddrages, idet afskaffelsen af en helligdag efter biskoppens opfattelse også er et indgreb i ritual- og alterbog,.

4. For så vidt angår fortolkningen af grundlovens § 4 og § 66 i denne henseende har Justitsministeriet oplyst følgende:

Højesteret tog ved dom af 23. marts 2017 (optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2017, side 1795) stilling til et søgsmål om gyldigheden af den af kirkeministeren udstedte kgl. resolution af 12. juni 2012 om autorisation af et vielsesritual for to personer af samme køn samt af lov nr. 532 af 12. juni 2012 om ændring af bl.a. ægteskabsloven (ægteskab mellem to personer af samme køn).

Af Højesterets dom fremgår følgende om grundlovens § 4:

”Kompetencen til at regulere folkekirkens forhold tilkommer lovgivningsmagten og regeringen, der har et betydeligt skøn med hensyn til, hvilke grænser det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag sætter for en sådan regulering.

[...]

Lovgivningsmagten og regeringen har ikke pligt til forud for regulering af folkekirkens forhold at høre nogen kirkelig instans. Uanset dette skete der forud for den gennemførte ordning bl.a. inddragelse af landets biskopper.”

Af Højesterets dom fremgår følgende om grundlovens § 66:

”Der følger ikke af grundlovens § 66 nogen begrænsning i lovgivningsmagts kompetence, og der er ikke grundlag for at antage, at der skulle foreligge en rets-sædvane, som begrænser lovgivningsmagts og regeringens kompetence til at regulere dele af folkekirkens forhold.”

Om reguleringen af folkekirkens indre anliggender og forholdet til grundlovens bestemmelser om regulering af folkekirkens forhold fremgår det bl.a. af betænkning 1544/2014 om Folkekirkens styre, side 215f.:

”Traditionelt anses ritualer, gudstjenesteordningen, bibeloversættelse og salmebøger for at høre til det, der ofte betegnes som folkekirkens indre anliggender.

[...]

I gældende ret har der ikke traditionelt været sondret mellem folkekirkens indre og ydre anliggender. Det skal bl.a. forstås således, at det i almindelighed har været antaget, at folkekirkens indre anliggender ikke er unddraget lovgivningsmagts kompetence. Folketinget og regeringen er således folkekirkens øverste beslutningsorgan og fastlægger de retlige rammer for folkekirkens virksomhed.

Folketingets adgang til at vedtage love om kirkelige anliggender er dog begrænset af den udtrykkelige og normative bestemmelse i Grundlovens § 4.

[...]

Grundloven siger intet om bekendelsesskrifternes nærmere forståelse, dvs. om de skal udlægges bogstaveligt eller ud fra en friere fortolkning. Henset til bekendelsesskrifternes historiske karakter sker den nærmere fortolkning på baggrund af såvel en (rummelig) kirkelig og teologisk tradition som den aktuelle kontekst.

Af grundlovens § 66 fremgår:

“§ 66. Folkekirkens forfatning ordnes ved lov.”

I sammenhæng med indførelsen af religionsfriheden var det under forberedelserne af grundloven af 1849 tanken at indføre en vis frihed for folkekirken i forhold til statsmyndighederne. Dette skulle ske ved en kirkeforfatning, hvor folkekirken skulle etableres med et vist niveau af repræsentativt selvstyre angående folkekirkens egne forhold.

Grundlovens § 66 er imidlertid ikke blevet udmøntet i en samlet forfatning for folkekirken, men der er lovgivet på en række områder. I dag har bestemmelsen næppe andet retligt indhold end et krav om, at folkekirkens styrelsesforhold skal reguleres ved lov.”

Der kan endvidere henvises til Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med Kommentarer (2015), side 98, hvor følgende anføres om grundlovens § 4:

”Folkekirken må betragtes som en særlig forgrening af den offentlige forvaltning bestemt ved sit genstandsområde. Folkekirken har længe henhørt til Kirkeministeriets ressort og er reguleret ved en række forskellige love og administrative bestemmelser. Lovgivningen har udstyret folkekirken med et vist selvstyre i forhold til den almindelige statsforvaltning, jf. navnlig reglerne om – valg af – menighedsråd, provstiudvalg og biskopper. Der kan ved lov indføres et øget selvstyre – og selveje – i forhold til de almindelige forvaltningsmyndigheder, jf. herved grundlovens § 66 om en folkekirkelig forfatning. En udskillelse af folkekirken fra de statslige myndigheder, der indebærer en begrænsning af lovgivningsmagts kompetence, kan dog kun gennemføres ved en grundlovsændring, jf. Poul Andersen 1954 s. 631.”

Om grundlovens § 66 anfører Jens Peter Christensen m.fl., a.st., side 406:

”Folkekirken, hvis forhold er reguleret ved en lang række love og administrative bestemmelser, har som forvaltningsområde længe henhørt under Kirkeministeriets ressort. Lovgivningen indeholder dog flere bestemmelser, der sikrer folkekirken et vist repræsentativt selvstyre i forhold til statsforvaltningen, jf. bl.a. reglerne om valg af menighedsråd, provstiudvalg og biskopper.

En lov om en forfatning for folkekirken kan etablere et øget selvstyre og selveje i forhold til de almindelige forvaltningsmyndigheder. En begrænsning af lovgivningsmagts kompetence kan dog kun gennemføres ved en grundlovsændring, jf. Poul Andersen 1954 s. 631.”

5. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt en afskaffelse af store bededag som helligdag i sig selv griber ind i folkekirkens ritual- og alterbog, og hvorvidt folkekirken inddrages heri, bemærker Kirkeministeriet:

Den danske Alterbog er autoriseret ved kgl. resolution af 12. juni 1992. Alterbogen fastlægger ikke, hvilke dage der er helligdage, men fastlægger højmesseordningen og de kollekter og bibelske læsninger, der skal anvendes ved de faste gudstjenester de enkelte søndage og helligdage samt juleaften. Alterbogen indeholder dermed også bønner og bibelske tekster for store bededag.

Ritualbogen udgives af biskopperne og er ikke som alterbogen autoriseret i sin helhed ved kgl. resolution. Ritualbogen fastlægger heller ikke, hvilke dage der er helligdage, men indeholder et optryk af den autoriserede højmesseordning samt autoriserede ritualer for dåb, nadver i hjemmet, skriftemål, vielse, kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab, jordpåkastelse m.v.

Ændringer i kirkens ritual- og alterbøger er traditionelt sket med inddragelse af en eller flere biskopper samt evt. andre sagkyndige, herunder i tilfælde hvor initiativet til ændringer er sket på lovgivningsmagts eller regeringens initiativ.

Af bemærkningerne til lovforslag nr. L 13 om konsekvenser ved afskaffelsen af store bededag som helligdag” fremgår:

”Afskaffelsen af store bededag som helligdag vil ske ved kgl. resolution efter indstilling fra kirkeministeren. Vedtages lovforslaget, vil der blive udfærdiget en kgl. resolution, der får virkning fra 1. januar 2024, hvor loven træder i kraft.”

Det er ikke en forudsætning for den kgl. resolution om afskaffelse af store bededag som helligdag, at der samtidig sker autorisation af en ændret alterbog.

Samtidig med beskæftigelsesministerens fremsættelse af lovforslag nr. L 13, har kirkeministeren i brev af 24. januar 2023 anmodet Københavns biskop om sammen med de øvrige biskopper at vurdere, om og i givet fald hvilken betydning afskaffelsen af store bededag kan få for alterbogen, og om hvem der i givet fald bør inddrages i arbejdet med alterbogen.

Ved en afskaffelse af store bededag som helligdag vil der ikke være pligt til at holde gudstjenester den pågældende dag. Kollektterne og de bibelske læsninger i alterbogen til store bededag vil dog – hvis alterbogen ikke ændres – kunne anvendes af præster ved eventuelle gudstjenester den pågældende dag.

6. For så vidt angår spørgsmålet om den lutherske toregimentelære som udtrykt i Den Augsburgske Bekendelse artikel 28, bemærker Kirkeministeriet:

Artikel 28 i Den Augsburgske Bekendelse omhandler ”den kirkelige myndighed”, herunder afgrænsningen af den kirkelige (gejstlige) myndighed over for den borgerlige (verdslige) myndighed. Afgrænsningen omfatter dels en positiv afgrænsning, dels en negativ afgrænsning:

Den positive afgrænsning af den kirkelige myndighed fremgår af formuleringer som:

“Således mener de [dvs. de lutherske] da, at nøglemagten eller biskoppernes magt i følge evangeliet er en magt eller en bemyndigelse fra Gud til at prædike evangeliet, forlade og fastholde synder og forvalte sakramenterne. [...] Denne magt udøves kun ved at lære eller prædike evangeliet og meddele sakramenterne enten til flere eller til enkelte efter ens kald, fordi her ikke skænkes legemlige, men evige ting, evig retfærdighed, helligånden og evigt liv.”

Den negative afgrænsning af den kirkelige myndighed over for den borgerlig myndighed fremgår blandt andet af formuleringer som:

”Altså må den kirkelige og den borgerlige magt ikke sammenblandes. Den kirkelige har sin bemyndigelse til at lære evangeliet og forvalte sakramenterne; den må ikke bryde ind på noget andet embedsområde, ikke overdrage verdensriger fra den ene til den anden, ikke afskaffe øvrighedernes love, ikke ophæve den lovmæssige lydighed, ikke lægge hindringer i vejen for retslige undersøgelser angående nogen borgerlig ordning eller overenskomst og ikke foreskrive øvrighedernes love om indretningen af statens forfatning [...]

Såfremt biskopperne har noget af sværdets magt [dvs. borgerlig myndighed], da har de den ikke i kraft af bemyndigelse fra evangeliets side, men i kraft af den menneskelige ret som skænket af konger og kejsere til den borgerlige styrelse af deres besiddelser. Dette er imidlertid en ganske anden bestilling end evangeliets betjening.”

Om kirkeskikke som for eksempel antal og helligholdelse af helligdage indeholder artikel 28 i Den Augsburgske Bekendelse herudover en diskussion af, ”om bisperne

eller præsterne har ret til at indføre kirkeskikke i menigheden og til at give love om spiser, helligdage, kirketjeneres grader eller ordener osv.”, og af hvad man skal “mene om søndagen og lignende kirkeskikke?”

Denne diskussion må ikke mindst ses i den historiske kontekst, herunder ved at indeholde et opgør med de hidtidige katolske kirkeskikke på grundlag af den lutherske afstandtagen fra gerningsretfærdighed og understregning af retfærdiggørelse gennem tro alene. Det ses blandt andet af formuleringer som:

”Men angående dette spørgsmål lærer vore [dvs. de lutherske] således, at biskopperne ikke har magt til at beslutte noget imod evangeliet, som ovenfor er vist. [...] Endvidere er det imod skriften at fastslå overleveringer, for at vi ved at iagttage dem skal gøre fyldest for vore synder eller fortjene at blive retfærdiggjorte. [...] Men det er en kendsgerning, at overleveringerne voksede næsten til det uendelige på grund af denne antagelse i kirken, medens læren om troen og troens retfærdighed imidlertid blev holdt nede, fordi der efterhånden blev indført flere helligdage, påbudt faster og indstiftet nye kirkeskikke og nye kirkeordninger, idet ophavsmændene til sligt mente, at de ved disse gerninger fortjente nåden. Således øgedes forhen bodsreglerne, af hvilke vi endnu ser spor i de fyldestgørende gerninger.“

Historisk er fastlæggelsen af helligdage i Danmark efter reformationen sket ved statsmagten (kongen), både før og under enevælden. Det skete første gang i Kirkeordinansen, der var en lov udstedt af Christian 3. på latin i 1537 og på dansk i 1539, og som altså er samtidig med Den Augsburgske Bekendelse. Kirkeordinansen sondrede tilsvarende mellem “læren”, som blandt andet omfatter forkyndelsen og sakramenternes forvaltning, og “ceremonierne og den ydre kirketjeneste”, som blandt andet omfatter antallet og placeringen af helligdage. Om “ceremonierne og den ydre kirketjeneste” hedder det i ordinansens indledning: “Det er sådanne skikke i kirkerne, som i almindelighed er antaget for en god ordens skyld, uden at det dog har noget at gøre med retfærdighed og nødvendighed.”

Den Augsburgske Bekendelse ses i øvrigt ikke at indeholde forskrifter om, hvilken procedure der skal anlægges ved fastlæggelsen af kirkeskikke som for eksempel antallet og placeringen af helligdage.

Den Augsburgske Bekendelse må således som bekendelsesskrift i en luthersk kirke læses historisk, herunder ikke mindst ved at formulere de lutherske reformatoriske synspunkter i forhold til datidens katolske kirkeskikke, men også ved at være formuleret inden fastlæggelsen af de nugældende officielle helligdage i Danmark og inden fastlæggelsen af de gældende kompetencer og procedurer til fastlæggelse og ændring heraf.

Biskoppernes fælles udtalelse vedrørende regeringens forslag om at fjerne Bededag som helligdag

Da Bededagen er indeholdt i Den Danske Alterbog, autoriseret ved kgl. resolution (1992), finder biskopperne det naturligt at fastholde denne dag som helligdag. Vi henstiller til, at indre kirkelige anliggender, hvorunder bestemmelsen om helligdage hører, ikke gøres til genstand for afstemninger i Folketinget.

Derimod er det op til Folketinget og arbejdsmarkedets parter at bestemme, hvilke fridage der bør være gældende i Danmark. Vi håber naturligvis, at bestemmelsen om folkekirken i Grundloven (§4) fortsat vil foranledige, at staten respekterer, at folkekirkens helligdage forbindes med fridage.

Siden den gennemgribende helligdagsreform i 1770 har den evangelisk-lutherske kirkes helligdage været fastlagt som nu med meget få justeringer. Der er derfor tale om et markant indgreb i folkekirkens tradition, når regeringen foreslår en ophævelse af Bededag som helligdag.

Christian den V udstedte i marts 1686 en fornyet lovgivning angående de mange bods- og bededage efter rådslagning med Sjællands biskop Hans Bagger. Heri forordnede man "Ekstraordinarie Bede-Dag", der skulle ligge på fjerde fredag efter påske, og som efter den seneste autoriserede alterbog af 1992 er benævnt "Bededag".

De åndelige traditioner på bededagen har været forskellige i årenes løb. Oprindeligt var hensigten med bededagen, at menigheden skulle overveje, hvad der måtte være et gudvelbehageligt liv, herunder gøre bod og bede for beskyttelse mod misvækst og krig. I de senere år har Bededag udviklet sig til at blive en påskønnet konfirmationsdag i vores kirke.

I år er det biskoppernes hensigt at opfordre menighederne til i særdeleshed at lægge sig fred og forsoning på sinde i forbindelse med bededagen. Verdenssituationen kalder på en sådan særlig dag pga. krigens rædsler i verden og en tiltagende uro i vores samfund.

Vi anser denne dag for at være en passende dag, hvor man fremover lægger sig fred og forsoning på sinde og beder for de mennesker, der lever under krigens gru. Da bededagen oftest falder i maj måned, er der også en naturlig sammenhæng med vores nationale historie.

Biskopperne finder helligdage væsentlige for såvel den kristne forkyndelse som sammenhængskraften i vores samfund. Helligdagene giver anledning til ro, fordybelse og eftertanke. Biskopperne finder det derfor beklageligt, at regeringen ønsker at afskaffe en helligdag.

Desuden vækker sammenkædningen af afskaffelse af en helligdag og øgede forsvarsbudgetter undren.

Underskrevet af:

Biskop Peter Skov-Jakobsen, Københavns Stift,
Biskop Ulla Thorbjørn Hansen, Roskilde Stift
Biskop Peter Birch, Helsingør Stift
Biskop Marianne Gaarden, Lolland-Falsters Stift
Biskop Tine Lindhardt, Fyens Stift
Biskop Thomas Reinholdt Rasmussen, Aalborg Stift
Biskop Henrik Stubkjær, Viborg Stift
Biskop Elof Westergaard, Ribe Stift,

Biskop Marianne Christiansen, Haderslev Stift
Biskop Paneeraq Siegstad Munk, Grønlands Stift
Biskop Henrik Wigh-Poulsen, Aarhus Stift

Biskoppen over Københavns Stift

Til kirkeministeren

Akt nr.: 2229890
København den: 10/1 2023

Nørregade 11
1165 København K

Udtalelse fra de danske biskopper.

Tlf: 33 47 65 00
kmbh@km.dk

Kirkeminister Louise Schack Elholm er i flere medier citeret for, at hun vil fjerne Store Bededag ved kongelig resolution alene, hvilket vil have konsekvenser for Ritualbog og Alterbog, der ligeledes er kongeligt autoriserede.

Det ser vi på med stor alvor og forundring, ikke mindst hvis det sker uden inddragelse af folkekirkens parter.

Det vil være et markant brud på vores folkekirkeordning, som den nu har eksisteret i 174 år. Desuden vil konsekvenserne række ud over det folkekirkelige område.

Det vil sætte forholdet mellem stat og kirke under pres, og vanskeliggøre det fremtidige samarbejde mellem Folketinget/Regeringen og folkekirken.

Underskrevet af:

Biskop Peter Skov-Jakobsen, Københavns Stift,
Biskop Ulla Thorbjørn Hansen, Roskilde Stift
Biskop Peter Birch, Helsingør Stift
Biskop Marianne Gaarden, Lolland-Falsters Stift
Biskop Tine Lindhardt, Fyens Stift
Biskop Thomas Reinholdt Rasmussen, Aalborg Stift
Biskop Henrik Stubkjær, Viborg Stift
Biskop Elof Westergaard, Ribe Stift,
Biskop Marianne Christiansen, Haderslev Stift
Biskop Henrik Wigh-Poulsen, Aarhus Stift

Biskoppen over Københavns Stift

Akt nr.: 2235773
København den: 13/1 2023

Til Kirkeministeren

Nørregade 11
1165 København K

Det er med forundring og tristhed, at biskopperne konstaterer, at Regeringen fremsætter forslag til lov om konsekvenser ved afskaffelsen af store bededag som helligdag.

Tlf: 33 47 65 00
kmbh@km.dk

Siden Grundlovens indførelse i 1849 har der været en forståelse for, at Regering og Folketing har hørt folkekirkens parter, når der blev lovgivet om folkekirkens ydre anliggender og ved kongelig resolution fastsat regler for de indre anliggender.

Gennemførelsen af ovennævnte lov vil være et markant brud med denne tradition.

Vi vil fremover kæmpe for, at folkekirkens tradition for samtale, diskussion og inddragende demokrati ikke lider skade ved dette tillidsbrud, og vi håber og beder til, at der fremover vil være et mod til at fortsætte den danske samfundsmodel, der er kendetegnet ved samtale og inddragelse.

Med venlig hilsen

Biskop Peter Skov-Jakobsen, Københavns Stift,
Biskop Ulla Thorbjørn Hansen, Roskilde Stift
Biskop Peter Birch, Helsingør Stift
Biskop Marianne Gaarden, Lolland-Falsters Stift
Biskop Tine Lindhardt, Fyens Stift
Biskop Thomas Reinholdt Rasmussen, Aalborg Stift
Biskop Henrik Wigh-Poulsen, Aarhus Stift
Biskop Henrik Stubkjær, Viborg Stift
Biskop Elof Westergaard, Ribe Stift,
Biskop Marianne Christiansen, Haderslev Stift

Biskoppen over Københavns Stift

Til Kirkeministeren

Akt nr.: 2242250
København den: 18/1 2023

Det er med forundring og tristhed, at vi konstaterer, at Regeringen fremsætter forslag til lov om konsekvenser ved afskaffelsen af store bededag som helligdag.

Nørregade 11
1165 København K

Tlf: 33 47 65 00
kmbbh@km.dk

Siden Grundlovens indførelse i 1849 har der været en forståelse for, at Regering og Folketing har hørt folkekirkens parter, når der blev lovgivet om folkekirkens ydre anliggender og ved kongelig resolution fastsat regler for de indre anliggender.

Gennemførelsen af ovennævnte lov vil være et markant brud med denne tradition.

Vi vil fremover kæmpe for, at folkekirkens tradition for samtale, diskussion og inddragende demokrati ikke lider skade ved dette tillidsbrud, og vi håber og beder til, at der fremover vil være et mod til at fortsætte den danske samfundsmodel, der er kendetegnet ved samtale og inddragelse.

Med venlig hilsen

Landsforeningen af Menighedsråd v. formand Søren Abildgaard
Haderslev stiftsråd v. formand Per Søgaard
Aarhus stiftsråd v. formand Ann Dahy
Viborg stiftsråd v. formand Carlo Nørby Hald
Aalborg stiftsråd v. formand Karsten Konradsen
Ribe stiftsråd v. formand Lars Hansson og næstformand Else Marie Madsen
Helsingør stiftsråd v. formand Søren Ødum Nielsen
Fyens stiftsråd v. formand Mikael Krarup
Roskilde stiftsråd v. formand Bodil Therkelsen
Københavns stiftsråd v. formand Jens Andersen
Lektor Kirsten Margrethe Andersen, formand for Grundtvigsk Forum
Generalsekretær Jens Medom Madsen, vicegeneralsekretær Peter Nord Hansen, Indre Mission

Sognepræst Agnete Raahauge, redaktør af Tidehverv
Sognepræst Pernille Vigsø Bagge, formand for Præsteforeningen
Provst Annette Brounbjerg Bennedsgaard, formand for Provsteforeningen

Ulla Thorbjørn Hansen, biskop over Roskilde Stift
Peter Birch, biskop over Helsingør Stift
Marianne Gaarden, biskop over Lolland-Falsters Stift
Tine Lindhardt, Biskop over Fyens Stift
Thomas Reinholdt Rasmussen, biskop over Aalborg Stift
Henrik Wigh-Poulsen, biskop over Aarhus Stift
Henrik Stubkjær, biskop over Viborg Stift
Elof Westergaard, biskop over Ribe Stift,
Marianne Christiansen, biskop over Haderslev Stift
Peter Skov-Jakobsen, biskop over Københavns Stift

BISKOPPEN OVER HELSINGØR STIFT

Beskæftigelsesministeriet

18. januar 2023

Sagsnr.
2023 - 1653-20

Fælles høringsvar fra alle biskopper i Danmark på forslag til lov om konsekvenser ved afskaffelse af store bededag som helligdag

Tak for den fremsendte høring, som der hermed afgives høringsvar på.

Vi skal indledningsvist bemærke, at vi ikke anerkender den præmis, der ligger til grund for lovforslaget, og vi protesterer imod, at Bededag ophører med at være helligdag og fridag.

Det er korrekt, at Bededag i sin tid (1686) blev indført ved kongelig resolution, men siden da, er enevælden forladt og Grundloven, der forankrer demokratiet i det danske samfund, indført.

Der har siden Grundloven blev vedtaget og ved senere ændringer stadfæstet såvel i Folketing/Rigsdag som blandt befolkningen eksisteret den balance, at Regering og Folketing alene regulerer kirkens ydre anliggender, hvorimod de indre anliggender ikke reguleres i Folketinget. Det nu fremsatte lovforslag er baseret på, at Regeringen uden folkekirkens medvirken vil regulere kirkens indre anliggender.

Folkekirkens "indre anliggender" forstår man som folkekirkens lære og gudstjenester, salmer og liturgi. Det har politikerne hidtil holdt sig fra at bestemme over i respekt for, at folkekirken ikke er et statsvæsen, men en evangelisk-luthersk kirke, der har trosbekendelser og ritualer, som ikke er politiske, men kirkelige og teologiske anliggender.

Beslutninger om ritualer, salmebøger, alterbøger mv. er derfor blevet ført ud i livet ved *kongelig resolution* – netop for at undgå at politikerne

---

Helsingør Stift

Vor Frue Kloster · Hestemøllestræde 3a · DK-3000 Helsingør
Telefon 49 21 35 00 · kmhel@km.dk · www.helsingørstift.dk

skulle blande sig i kirkens indre anliggender. Det betyder, at kirkeministeren har båret folkekirkens anliggender frem til majestæten, som så har stadfæstet ordninger, autoriseret salmebøger og Alterbog og Ritualbog. Det er sket efter langvarige processer i folkekirken, hvor de mange forskellige aktører i det kirkelige landskab har diskuteret, er blevet hørt og har nået en vis grad af enighed, som biskopperne typisk har stillet sig bag og fremlagt for ministeren, som så har bedt om dronningens stadfæstelse.

Når Regeringen uden om folkekirken vil afskaffe Bededag som helligdag, overskrider staten en grænse, der ikke er blevet overskredet i flere hundrede år. Det kan ikke udtrykkes kraftigt nok, hvor alvorligt dette er.

Vi vil gerne understrege, at det ikke betyder, at helligdage ikke kan ændres. Helligdage ændres som første skridt ved, at folkekirken i dens bredde drøfter og biskopperne indstiller en ændring af Alterbogen til kongelig autorisation. Og først derefter kan der ske konsekvensændringer i forhold til samfundslivet, bl.a. fridagsregulering.

Med den nu forelagte fremgangsmåde skærer Regeringen folkekirken af. Det betyder noget for forståelsen af, hvad en stat er. En af folkekirkens væsentlige opgaver er at fastholde staten som sekulær stat og at balancere statens magt. Det er i tråd med folkekirkens evangelisk-lutherske væsen, som er indskrevet i Grundloven. Ved at Regeringen egenhændigt afskaffer en helligdag, er staten reelt pennefører i Alterbogen, og det kan hverken stat eller befolkning være tjent med. Det handler her ikke alene om folkekirken, men om forståelsen af hvad en stat er. Det er dybt bekymrende, at staten påtager sig en sådan absolut magt.

Det skal også bemærkes, at folkekirkens helligdage altid har været understøttet af fridage. Det har været den almindelig forståelse og tolkning. Dette princip brydes nu. Det vil være et alvorligt brud på en langvarig tradition ikke at knytte fridage til helligdage.

Bemærk også, at helligdagene er folkekirkens og ikke statens. Det er derfor, de hviler på en kongelig resolution.

For en god ordens skyld skal det bemærkes, at der siden Alterbogen af 1992, der er kongelig autoriseret, ikke har været en benævnelse "store bededag", men blot "Bededag". "Store bededag" findes således ikke i den almindelig lovgivning eller i den kirkelige alterbog.

Afslutningsvist vil vi udtrykke vores forundring over, at der kun gives en uges frist til afgivelse af hørings svar til dette lovforslag. Dette strider imod Regeringens egen intention i regeringsgrundlaget, hvor der skrives: "Regeringen vil lægge vægt på offentlighedens mulighed for at afgive hørings svar. Regeringen vil derfor have fokus på, at den vejledende høringsfrist på fire uger som klar hovedregel overholdes" (s.48). Dette nævnes blot for fuldstændighedens skyld.

Det kan ikke understreges nok hvor alvorlig situationen er. Det handler ikke kun om helligdagens afskaffelse, men også og ikke mindst om metoden, som er ganske grænseoverskridende, og egnet til at definere staten på en ny måde over for kirken. Dette nye forhold vil være i uoverensstemmelse med Grundlovens intention.

Vi vil derfor opfordre Regeringen til at kalde sit forslag tilbage, og indgå i den gode danske tradition for samtale.

Dette hørings svar afgives på vegne af alle biskopper i Danmark.

Venlig hilsen

Peter Birch

Kopi:

Kirkeminister Louise Schack Elholm

Kirkeministeriet

Biskoppen over Københavns Stift

Kære Peter Skov-Jakobsen

I forbindelse med udfærdigelsen af en kgl. resolution om afskaffelse af store bededag som helligdag er det mit ansvar som kirkeminister at sikre, at afskaffelsen ikke er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag og dermed i strid med grundlovens § 4.

Grundlovens § 4 har følgende ordlyd:

”§ 4. Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.”

Bestemmelsen, der har indgået uændret i grundloven siden 1849, består af to led. Første led angiver, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, og andet led pålægger staten at understøtte folkekirken.

Justitsministeriets vurdering af en mulig afskaffelse eller flytning af en eller flere helligdage fremgår af besvarelsen af 11. juli 2012 af spørgsmål nr. 837 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

Af besvarelsen fremgår følgende om grundlovens § 4, første led:

”Som nævnt fremgår det af grundlovens § 4, 1. led, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke. Det indebærer, at lovgivningsmagten skal respektere den evangelisk-lutherske lære, således at der blandt andet ikke lovgives eller administreres i modstrid hermed, jf. bl.a. Hans Gammeltoft-Hansen, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, red. af Henrik Zahle, 2. udgave (2006), side 137.

Efter Justitsministeriets opfattelse må det antages, at en eller flere af folkekirkens helligdage kan afskaffes eller flyttes, hvis en sådan afskaffelse eller flytning ikke strider mod den evangelisk-lutherske lære. Det tilkommer ikke Justitsministeriet at vurdere, om en afskaffelse eller flytning af en eller flere helligdage strider mod den evangelisk-lutherske lære. En sådan vurdering henhører under Ministeriet for Ligestilling og Kirke.”

Af besvarelsen fremgår derudover følgende om grundlovens § 4, andet led:

”Som det fremgår af det ovenfor anførte, har grundlovens § 4, 2. led, gennem tiden givet anledning til nogen tvivl, men den gængse opfattelse i statsretlig og kirkeretlig litteratur er dog, at udtrykket ”understøttelse” skal forstås i vid forstand, dvs. som en forpligtelse for staten til at yde både økonomisk og moralsk støtte. Bestemmelsen er også blevet forstået sådan i praksis.

Efter Justitsministeriets opfattelse må bestemmelsen i grundlovens § 4, 2. led, antages at indebære en forpligtelse for staten til at yde en vis ikke-økonomisk støtte til folkekirken. Efter Justitsministeriets opfattelse må det samtidig antages, at understøttelsens art og omfang er overladt til lovgiver.

Kirkeministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266542

Dette akt nr. bedes oplyst ved
henvendelse til Kirkeministeriet

24. januar 2023

Det er derfor Justitsministeriets opfattelse, at en mulig afskaffelse eller flytning af en eller flere helligdage ikke i sig selv kan rejse spørgsmål i forhold til grundlovens § 4, 2. led. Det er i den forbindelse Justitsministeriets opfattelse, at en ordning, der ikke som sådan indebærer en afskaffelse eller flytning af helligdage, men f.eks. at en eller flere af folkekirkens helligdage medregnes i den almindelige arbejdstid, heller ikke kan antages at rejse spørgsmål i forhold til grundlovens § 4, 2. led.”

Der kan endvidere henvises til Højesterets dom af 23. marts 2017, hvor Højesteret fastslog, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte lovgivningsmagtens og regeringens vurdering af, at den pågældende ordning, der gjorde det muligt for to personer af samme køn at blive viet som ægtefæller i folkekirken, lå inden for rammerne af det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag og dermed inden for rammerne af grundlovens § 4.

Af Højesterets dom fremgår følgende om grundlovens § 4:

”Kompetencen til at regulere folkekirkens forhold tilkommer lovgivningsmagten og regeringen, der har et betydeligt skøn med hensyn til, hvilke grænser det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag sætter for en sådan regulering.

Højesteret finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte lovgivningsmagtens og regeringens vurdering af, at den gennemførte ordning, der giver mulighed for indgåelse af ægteskab mellem to personer af samme køn ved en præst i den danske folkekirke, ligger inden for det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag og dermed inden for rammerne af grundlovens § 4. Det bemærkes herved, at Ministeriet for Ligestilling og Kirke indhentede et notat fra Københavns biskop, der fandt, at ordningen med mulighed for indgåelse af ægteskab mellem to personer af samme køn ved en præst ikke var i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Lovgivningsmagten og regeringen har ikke pligt til forud for regulering af folkekirkens forhold at høre nogen kirkelig instans. Uanset dette skete der forud for den gennemførte ordning bl.a. inddragelse af landets biskopper.”

Folkekirkens bekendelsesgrundlag er i dansk sammenhæng fastlagt i Danske Lov 2-1 og består af ”Den hellige Bibelske Skrift, det Apostoliske, Nicæniske og Athanasii Symbol, den uforandrede Aar 1530 overgivne Augsburgske Bekendelse samt Luthers lille Katekismus.”

Disse bekendelsesskrifter regulerer ikke, hvilke helligdage en evangelisk-luthersk kirke skal have, og store bededag, der først er indført senere, omtales ikke i bekendelsesgrundlaget.

Det er på den baggrund Kirkeministeriets foreløbige vurdering, at en afskaffelse eller flytning af store bededag som helligdag ikke er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Vurderingen finder desuden støtte i det forhold, at store bededag kun kendes i Danmark, hvor dagen blev indført som helligdag ved kgl. forordning i 1686. Med samme kgl. forordning blev dagen indført i Norge og på Island. På Island blev dagen afskaffet som helligdag i 1893, mens man i Norge har ændret dagens placering flere gange – senest i 1950 - så dagen nu er placeret sidste

søndag i oktober. Kirkeministeriet har ikke kendskab til, at bededag findes som helligdag i andre evangelisk-lutherske kirker på verdensplan.

Akt nr.: 266542
Side 3

Jeg bemærker endvidere, at der hverken i biskoppernes udtalelse af 3. januar 2023 eller i jeres hørings svar af 18. januar 2023 til beskæftigelsesministerens lovforslag om konsekvenserne ved afskaffelse af store bededag som helligdag er bemærkninger om, at en afskaffelse vil være i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag. I anfører således, at biskoppernes protest mod afskaffelsen af store bededag som helligdag og den anvendte procedure "ikke betyder, at helligdage ikke kan ændres".

Jeg skal på den baggrund anmode om din vurdering af, om en afskaffelse af store bededag som helligdag den 4. fredag efter påske isoleret set vil være i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag. Jeg skal anmode om at modtage din vurdering i skriftlig form senest fredag den 27. januar 2023.

Med venlig hilsen

Louise Schack Elholm

Kirkeministeriet

Biskoppen over Københavns Stift

Kære Peter Skov-Jakobsen

I dag har beskæftigelsesministeren fremsat forslag til lov om konsekvenser ved afskaffelsen af store bededag som helligdag.

Ved mødet med jer den 20. januar 2023, nævnte jeg, at jeg ville bede jer om at overveje, om og i givet fald hvilke ændringer der er behov for i Alterbogen, og hvem der skal inddrages i arbejdet.

Jeg vil derfor bede dig om sammen med de øvrige biskopper at igangsætte et eventuelt arbejde med Alterbogen.

Jeg håber, I har mulighed for at give mig en status på arbejdet senest i uge 7 med følgende indhold:

- En overordnet beskrivelse af, om og i givet fald hvad der skal ændres i Alterbogen.
- Et estimat over hvor lang tid arbejdet i givet fald vil tage, herunder om et endeligt forslag kan være klart, så forestillingen om autorisation af ændring af Alterbogen kan forelægges for Dronningen samtidig med underskrivelsen af den kgl. resolution om afskaffelse af store bededag som helligdag. Det vil sige, om forslaget kan være klar i løbet af februar, hvor lovforslaget forventes behandlet i Folketinget, så en kgl. resolution kan foreligge samtidig med stadfæstelse af loven.
- Et forslag til hvem der – ud over biskopperne – i givet fald skal inddrages i arbejdet.
- Om der er andre afledte effekter, der skal tænkes ind.

Jeg ser frem til at høre fra dig.

De øvrige biskopper modtager kopi af dette brev

Med venlig hilsen

Louise Schack Elholm

Kopi til:

Alle biskopper

Kirkeministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266869

Dette akt nr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 24. januar 2023

Biskoppen over Københavns Stift

Akt nr.: 2253341
København den: 27/1 2023

Kirkeministeren

Nørregade 11
1165 København K

Kære Louise Schack Elholm

Tlf: 33 47 65 00
kmbh@km.dk

Af Kirkeministeren er jeg den 24. januar 2023, ved akt.nr. 266542, blevet anmodet om at fremsætte min vurdering af, om en afskaffelse af store bededag (Bededag) som helligdag den 4. fredag efter påske isoleret set vil være i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Hermed oversender jeg mit svar:

Bønnen er det troende menneskes åndedræt. Ved Helligånden gives der mennesket tillid til Guds hellige ord, der forvandler verden med nåde og barmhjertighed. I bønnen tager Gud ophold i mennesket. Kristus bliver nærværende, og mennesket får en mulighed for ikke at blive fanget i selvished, frygt eller ønsket om at leve på bekostning af andre. Når Kristus i bønnen bliver nærværende, bliver mennesket menneskeligt og søger fred, forsoning og relationer.

Bededagen er oprindeligt den særlige dag i folkekirken, hvor mennesket gør bod for sin synd og beder om, at landet må blive beskyttet mod misvækst og krig. Det er en dag, hvor der bedes for landet, Folketinget og Regeringen og naturligvis for monarken.

En nyere tradition er, at bededagen er en stor konfirmationsdag.

Læren om de to regimenter, det verdslige og det gejstlige, er central i evangelisk-luthersk tænkning, og derfor konstateres det med forundring, at ministeren ved anvendelsen af den kongelige resolution griber ind i

folkekirkens indre anliggender, idet afskaffelsen af en helligdag også er et indgreb i Ritual- og Alterbogen. Dette indgreb er i uoverensstemmelse med evangelisk-luthersk lære, som det udtrykkes i Den Augsburgske Bekendelses artikel 28.

Siden grundlovens indførelse i 1849 har der været udvist forståelse for, at Regering og Folketing har hørt folkekirkens parter, når der blev lovgivet om folkekirkens ydre anliggender og ved kongelig resolution fastsat regler for de indre anliggender.

Gennemførelsen af denne kongelige resolution er et markant brud på denne tradition, hvilket folkekirkens forskellige parter har bragt i erindring ved henvendelse af 18. januar 2023 til Kirkeministeren.

Den Augsburgske Bekendelse, sammen med de øvrige bekendelsesskrifter, garanterer en økumenisk åbenhed, og er karakteriseret ved at udtrykke en sjælden teologisk frihed.

Bekendelsens artikel 7 udtrykker således, at "til kirkens sande enhed er det tilstrækkeligt at være enig om evangeliets forkyndelse og sakramenternes forvaltning. Det er ikke nødvendigt, at der over alt er ensartede menneskelige traditioner og riter eller ceremonier..."

Man kan derfor ikke hævde, at bededagen er nødvendig for kirken, og at en kirke uden en bededag ikke kan betragtes som evangelisk-luthersk.

Jeg må dog henlede opmærksomheden på, at det, der i evangelisk-luthersk teologisk tænkning opfattes som en teologisk frihed, ved denne lejlighed opleves som en politisk udnyttelse til at inddrage en helligdag.

Som i andre af livets spørgsmål, kan et forenklet spørgsmål afføde svar, der ikke tager højde for sagens kompleksitet. Jeg er ikke i tvivl om, at processen omkring indgrebet i Ritual- og Alterbog ikke er i overensstemmelse med hverken evangelisk-luthersk lære, eller med den danske tradition siden grundlovens indførelse i Danmark mht. lovgivning på det kirkelige område.

Der er heller ingen tvivl om, at naturligvis kan man være en evangelisk-luthersk kirke uden at have de samme riter og ceremonier som andre kirker af samme konfessionelle familie, har.

Det er mit håb, at vi også fremover vil have modet til at fortsætte den danske samfundsmodel, som er kendetegnet ved samtale og medinddragelse.

Med venlig hilsen

Peter Skov-Jakobsen

Biskoppen over Københavns Stift

Kopi til alle biskopper og stifter

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
lov@ft.dk
Morten.Messerschmidt@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 12. januar 2023 (KIU alm. del – spørgsmål 2) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – til brug for KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – redegøre for, hvilke helligdage der som følge af den pågældende vurdering var i spil til eventuel afskaffelse, jf. artiklen ”Derfor er store bededag mere interessant for regeringen end andre helligdage” den 10. januar 2023, tv2.dk samt oplyse, hvem ministeriet har involveret, hørt eller på anden vis inddraget i forbindelse med arbejdet vedrørende den retlige vurdering om lovligheden af at afskaffe en række udvalgte helligdage og andet relevant materiale samt i udvælgelsen af Store Bededag til eventuel afskaffelse?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266603

Dette akt nr. bedes oplyst ved
henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 31. januar 2023

Svar:

Regeringen havde hverken i sit regeringsgrundlag af 14. december 2022 eller under den offentlige debat i begyndelsen af januar 2023 lagt sig fast på store bededag som den konkrete helligdag, der skulle foreslås afskaffet.

Jeg tog i juledagene telefonisk kontakt til biskopperne for at bede om en vurdering af spørgsmålet om valg af konkret helligdag.

Den 3. januar 2023 modtog jeg biskoppernes udtalelse, hvor de beklagede regeringens ønske om at afskaffe en helligdag, men uden at forholde sig til, hvilken helligdag der skulle afskaffes.

Blandt de forskellige helligdage nævnes i biskoppernes udtalelse af 3. januar 2023 alene store bededag, som de argumenterede for at fastholde med henvisning til bl.a. folkekirkens tradition og dagens hyppige anvendelse som konfirmationsdag.

I udtalelsen af 3. januar 2023 anfører biskopperne således:

”De åndelige traditioner på bededagen har været forskellige i årene løb. Oprindeligt var hensigten med bededagen, at menigheden skulle overveje, hvad der måtte være et gudvelbehageligt liv, herunder gøre bod og bede for beskyttelse mod misvækst og krig. I de senere år har bededag udviklet sig til at blive en påskønnet konfirmationsdag for vores kirke.”

Biskoppernes udtalelse indgik sammen med deres supplerende udtalelse af 10. januar 2023 i regeringens overvejelser forud for beslutningen om at foreslå netop store bededag afskaffet som helligdag.

Regeringen vurderede, at det måtte foretrækkes at afskaffe store bededag som helligdag frem for en af de øvrige helligdage, som er knyttet an til de kristne højtider.

Kirkeministeriet

Louise Schack Elholm

Louise Schack Elholm

Akt nr.:
Side 2

Kasper Hyllested

/ Kasper Hyllested

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
lov@ft.dk
Morten.Messerschmidt@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 12. januar 2023 (KIU alm. del – spørgsmål 3) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

” Vil ministeren – til brug for KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – kommentere P. K. Thorsens artikel ”Store Bededag”, 1925, Fortid Og Nutid 1 (september), side 176-181, herunder at Store Bededag, der er fjerde fredag efter påske, ifølge forskere er en videreførelse af de middelalderlige gangdage, der sammen med julen, fasten, påsken og pinsen hører til årets helligste tider, og i forlængelse heraf tilkendegive, om en afskaffelse af Store Bededag efter ministerens opfattelse ”strider mod den evangelisk-lutherske lære”?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266603

Dette akt nr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 31. januar 2023

Svar:

Jeg kan henholde mig til min besvarelse af dags dato på KIU alm. del. - spørgsmål 1.

Louise Schack Elholm

/ Kasper Hyllested

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
lov@ft.dk
Morten.Messerschmidt@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 12. januar 2023 (KIU alm. del – spørgsmål 4) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – til brug for KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – redegøre for, hvorfor biskopperne ikke ønsker Store Bededag afskaffet, jf. artiklen ”Derfor er store bededag mere interessant for regeringen end andre helligdage”, den 10. januar 2023, tv2.dk?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266603

Dette akt nr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 31. januar 2023

Svar:

Som oplyst i min besvarelse af dags dato på KIU alm. del - spørgsmål 1 tilkommer kompetencen til at regulere folkekirkens forhold lovgivningsmagten og regeringen, der har et betydeligt skøn med hensyn til, hvilke grænser det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag sætter for en sådan regulering.

Som bilag til besvarelsen har jeg fremsendt de udtalelser, jeg har modtaget fra biskopperne om valg af helligdag. Jeg bemærker i den forbindelse, at biskopperne i udtalelserne ikke peger på en konkret helligdag, der kunne afskaffes, men alene argumenterer for, hvorfor store bededag bør bevares. Jeg henviser i den forbindelse til min besvarelse af dags dato på KIU alm. del – spørgsmål 2.

Louise Schack Elholm

/ Kasper Hyllested

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
lov@ft.dk
Morten.Messerschmidt@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 12. januar 2023 (KIU alm. del – spørgsmål 5) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – til brug for KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – redegøre for, at afskaffelsen af helligdage selv under enevældende skete i samarbejde mellem kongen og biskopperne og i forlængelse heraf redegøre for, hvorfor ministeren og regeringen har brudt med over 300 års tradition, jf. artiklen ”Derfor er store bededag mere interessant for regeringen end andre helligdage” den 10. januar 2023, tv2.dk?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 266603

Dette akt nr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 31. januar 2023

Svar:

Jeg kan ikke anerkende præmissen om, at regeringen har brudt med over 300 års tradition.

Som jeg har redegjort for i min besvarelse af dags dato på KIU alm. del. – spørgsmål 1 og 2, er der både før regeringens beslutning om at pege på store bededag som den helligdag, der foreslås afskaffet, og efterfølgende i forhold til eventuelle ændringer i folkekirkens alterbog sket inddragelse af biskopperne.

Jeg må derfor afvise, at regeringen bryder en lang tradition for dialog med biskopperne om regulering af folkekirkens anliggender.

Louise Schack Elholm

/ Kasper Hyllested